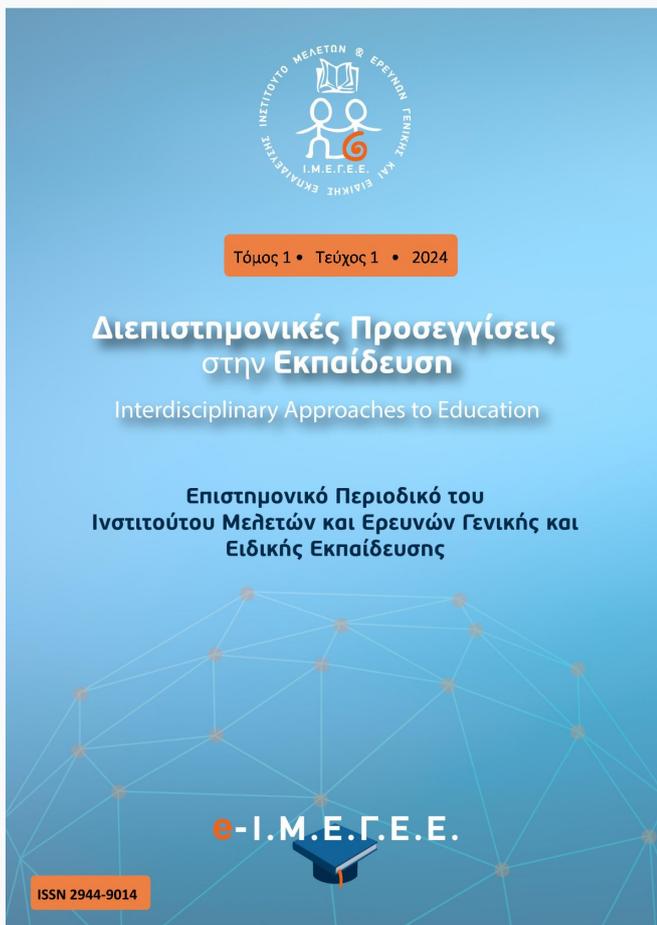

Διεπιστημονικές Προσεγγίσεις στην Εκπαίδευση

Τόμ. 1, Αρ. 1 (2024)

Διεπιστημονικές Προσεγγίσεις στην Εκπαίδευση

Συμβουλευτική και Λογοθεραπεία:

George Tsouvelas

doi: [10.12681/...35321](https://doi.org/10.12681/...35321)

Βιβλιογραφική αναφορά:

Tsouvelas, G. (2024). Συμβουλευτική και Λογοθεραπεία: Ο ρόλος της Συναισθηματικής Νοημοσύνης στην αυτοαποτελεσματικότητα για την άσκηση της συμβουλευτικής. *Διεπιστημονικές Προσεγγίσεις στην Εκπαίδευση*, 1(1). <https://doi.org/10.12681/...35321>

**Συμβουλευτική και Λογοθεραπεία: ο ρόλος της Συναισθηματικής
Νοημοσύνης στην αυτοαποτελεσματικότητα για την άσκηση της
συμβουλευτικής**
**Counseling and Speech Therapy: the role of Emotional Intelligence
in self-efficacy for counseling practice**

Γιώργος Τσουβέλας¹ (Ψυχολόγος, PhD, Συμβασιούχος Διδάσκων Τμήμα
Λογοθεραπείας, Πανεπιστήμιο Πατρών)
gtsouvelas@upatras.gr

George Tsouvelas (Psychologist, PhD, Adjunct Lecturer, Department of Speech and
Language Therapy, University of Patras, Greece)

¹Τμήμα Λογοθεραπείας Πανεπιστήμιο Πατρών

Περίληψη

Η συμβουλευτική αποτελεί μια σημαντική διαδικασία στην θεραπευτική παρέμβαση των λογοθεραπευτών όπως και των υπόλοιπων επαγγελματιών φροντίδας. Στόχοι της παρούσας μελέτης ήταν α) η αποτύπωση στάσεων λογοθεραπευτών και φοιτητών λογοθεραπείας αναφορικά με την συμβουλευτική και β) ο προσδιορισμός συναισθηματικών ικανοτήτων που φαίνονται να συνδέονται με την προσλαμβανόμενη αυτοαποτελεσματικότητα για την άσκηση της συμβουλευτικής. Στη συγχρονική μελέτη συμμετείχαν 107 συμμετέχοντες (93,5% γυναίκες, με μέση ηλικία $28,7 \pm 9$ έτη) εκ των οποίων 46 (43%) ήταν επαγγελματίες λογοθεραπευτές και 61 (57%) φοιτητές λογοθεραπείας. Τα δεδομένα συλλέχθηκαν μέσω ανώνυμου διαδικτυακού ερωτηματολογίου. Αναφορικά με την σημαντικότητα της συμβολής της συμβουλευτικής στην λογοθεραπευτική πράξη οι συμμετέχοντες αξιολόγησαν ότι η συμβουλευτική είναι πολύ σημαντική στην ανακοίνωση δυσάρεστων πληροφοριών αναφορικά με τη διάγνωση, την πρόγνωση ή την εξέλιξη της παρέμβασης και στην παρέμβαση σε αphasικούς ενήλικες. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι οι συμμετέχοντες αισθάνονται την περισσότερη αυτοαποτελεσματικότητα στην άσκηση της συμβουλευτικής στην παρέμβαση για θέματα άρθρωσης και φωνολογίας σε παιδιά και λιγότερη αυτοαποτελεσματικότητα στην αντιμετώπιση κρίσεων στη δουλειά με τους πελάτες (π.χ. θέματα αυτοκτονικότητας). Οι επαγγελματίες λογοθεραπευτές εμφάνισαν συστηματικά υψηλότερες τιμές στην Συναισθηματική Νοημοσύνη και στην προσλαμβανόμενη αυτοαποτελεσματικότητα για την άσκηση της συμβουλευτικής σε σύγκριση με τους φοιτητές λογοθεραπείας. Προβλεπτικός παράγοντας για την αυτοαποτελεσματικότητα αναδείχτηκε η χρήση του συναισθήματος και η ηλικία αποτέλεσε διαμεσολαβητικό παράγοντα στη σχέση ανάμεσα στη Συναισθηματική Νοημοσύνη και την αυτοαποτελεσματικότητα στην άσκηση της συμβουλευτικής. Οι λογοθεραπευτές θα μπορούσαν να βελτιώσουν την ικανότητα τους για παροχή συμβουλευτικής μέσα από εξειδικευμένες επιμόρφωσεις καθώς και μέσα από τη συμμετοχή σε προγράμματα ενίσχυσης των συναισθηματικών δεξιοτήτων.

Λέξεις κλειδιά: συμβουλευτική, αυτοαποτελεσματικότητα, Συναισθηματική Νοημοσύνη, λογοθεραπεία, χρήση συναισθήματος.

Abstract

Counseling is an important process in the therapeutic intervention of speech-language therapists, as in other care professions. This study aimed to a) investigate the attitudes of speech therapists and speech therapy students regarding counseling and b) determine emotional abilities that seem to be associated with perceived self-efficacy for counseling practice. A cross-sectional study was conducted and the sample of the study was 107 participants (93.5% women, mean age 28.7 ± 9 years) of whom 46 (43%) were professional speech therapists and 61 (57%) speech therapy students. Data were collected using an anonymous online questionnaire. Regarding the impact of counseling on speech therapy practice, the participants assessed that counseling is very important for the communication of unpleasant information about the diagnosis, prognosis or

the progress of the intervention as well as in cases of aphasic adults. The highest scores in self-efficacy of applying counseling were found in articulation and phonology issues in children; while the lowest scores were found in dealing with crises in work with clients (e.g., suicidality issues). Professional speech therapists presented statistically significant higher scores in Emotional Intelligence and perceived self-efficacy for counseling practice compared to speech therapy students. The use of emotion emerged as a predictive factor for self-efficacy for counseling, and age was a mediating factor in the relationship between Emotional Intelligence and self-efficacy in counseling practice. Speech therapists could improve their abilities to provide counseling services through specialized training as well as through participation in programs to enhance emotional skills.

Key words: counseling, self-efficacy, Emotional Intelligence, speech therapy, use of emotion.

Υπεύθυνος αλληλογραφίας: Γιώργος Τσουβέλας, gtsouvelas@upatras.gr,
6944434584

Εισαγωγή

Συμβουλευτική και λογοθεραπεία

Η συμβουλευτική διαδραματίζει κρίσιμο ρόλο στην ενίσχυση της θεραπευτικής σχέσης πελάτη-κλινικού. Καθώς η συμβουλευτική αποτελεί τη βάση όλων των αλληλεπιδράσεων που σχετίζονται με τις λύσεις που προτείνονται στα πλαίσια της παρέμβασης, μέσω της συμβουλευτικής δίνεται η ευκαιρία να δημιουργηθούν οι συνθήκες για μια θετική αλλαγή στην ζωή των πελατών. (Rollin, 2000). Η Αμερικανική Εταιρία Speech-Language-Hearing (ASHA, 2016) στις κατευθυντήριες κλινικές οδηγίες για την πρακτική αναφέρει ότι η συμβουλευτική αποτελεί θεμελιώδη διαδικασία για την πρακτική των λογοθεραπευτών.

Οι μελέτες στην λογοπαθολογία έχουν εντοπίσει ειδικούς τομείς ενδιαφέροντος και συγκεκριμένες πτυχές στη διαδικασία της συμβουλευτικής στο πλαίσιο της λογοθεραπευτικής παρέμβασης (Thomas et al., 2023). Σημαντικά στοιχεία της συμβουλευτικής σε πλαίσια λογοθεραπευτικής παρέμβασης είναι η ενεργητική ακρόαση, η πρόληψη ή η μείωση της επιβάρυνσης από την γλωσσική διαταραχή, η μετάδοση πληροφοριών, η αντιμετώπιση των συναισθημάτων των πελατών και της οικογένειάς τους, η παροχή υποστήριξης, η έκφραση της ενσυναίσθησης και οι διαφορετικές θεραπευτικές επιλογές παρέμβασης. (Crowe, 1997; Parkinson & Rae, 1996; Thomas et al., 2023). Ο σεβασμός και η αποδοχή των πολιτισμικών αξιών των πελατών, η αισιοδοξία και η ευελιξία είναι επίσης άλλα σημαντικά χαρακτηριστικά που απαιτούνται από τους λογοθεραπευτές κατά την άσκηση της συμβουλευτικής (Holland & Nelson, 2018). Η συμβουλευτική σε άτομα που εμφανίζουν διαταραχές λόγου, γλώσσας, επικοινωνίας και κατάποσης, καθώς και η συμβουλευτική στις οικογένειες αυτών των ατόμων, αναφορικά με διαγνωστικά ζητήματα αλλά και τις διαθέσιμες θεραπευτικές επιλογές αποτελεί ένα σημαντικό πεδίο πρακτικής των λογοθεραπευτών. Μέσα από τη συμβουλευτική οι πελάτες αναμένεται να κατανοήσουν τις δυσκολίες που εμφανίζουν, να αποκτήσουν μεγαλύτερη αίσθηση ελέγχου, να δομήσουν μια αίσθηση προοπτικής και να παρωθηθούν προς δράσεις αυτοφροντίδας (Riley, 2002). Μέσω της συμβουλευτικής οι λογοθεραπευτές προσφέρουν, επίσης, στοχευμένη συμβουλευτική καθοδήγηση και σε συναδέλφους, εκπαιδευτικούς και άλλους επαγγελματίες υγείας, σχετικά με θέματα αποδοχής, προσαρμογής και λήψης αποφάσεων που αφορούν την ακοή, την επικοινωνία και την κατάποση (Flasher & Fogle, 2004). Συνεπώς, η συμπερίληψη της συμβουλευτικής στο πλαίσιο της λογοθεραπευτικής παρέμβασης κρίνεται

αποφασιστικής σημασίας τόσο για την συμμόρφωση στην θεραπεία όσο και για την συνδιαμόρφωση ενός εξατομικευμένου θεραπευτικού πλάνου (DiLollo & Neimeyer, 2014; Thomas, et al. 2023). Στο πλαίσιο της λογοθεραπείας, η συμβουλευτική που παρέχεται εστιάζεται περισσότερο σε θεματικές εκπαίδευσης και αποκατάστασης (Flasher & Fogle, 2004).

Σε κάποιες περιπτώσεις η συμβουλευτική στη λογοθεραπεία εστιάζεται στην υποστήριξη ατόμων και των οικογενειών να προσαρμοστούν και να αντιμετωπίσουν μακροχρόνιες ή ακόμα και μόνιμες διαταραχές επικοινωνίας (Friehe et al., 2003). Ενδεικτικά, σοβαρή απώλεια ακοής σε ένα παιδί μπορεί να συνδέεται με μια μόνιμη απώλεια για όλη του τη ζωή, η υπερρινική ομιλία που προκαλείται από σχιστία υπερώας σε ένα παιδί μπορεί να επηρεάσει την καταληπτότητα της ομιλίας σε όλη του τη ζωή, ένας νεαρός ενήλικας με κρανιοεγκεφαλική κάκωση μπορεί να εμφανίζει μόνιμη δυσκολία στην επικοινωνία και στην επίλυση προβλημάτων για δραστηριότητες της καθημερινής ζωής και ένα ηλικιωμένο άτομο που εμφανίζει άνοια πιθανότατα θα δει ότι οι ικανότητες επικοινωνίας και λειτουργικότητας επιβαρύνονται σταδιακά με την πάροδο του χρόνου (Flasher & Fogle, 2004).

Αυτοαποτελεσματικότητα στην άσκηση συμβουλευτικής

Σύμφωνα με τον Larson (1998) η αυτοαποτελεσματικότητα στην άσκηση της συμβουλευτικής είναι *«οι πεποιθήσεις ή τις κρίσεις του κλινικού σχετικά με τις ικανότητές του να συμβουλεύει αποτελεσματικά έναν πελάτη»* (σ. 221). Οι αποτελεσματικοί σύμβουλοι αναμένεται να έχουν την ικανότητα να προσαρμόζουν και να διευρύνουν πολλαπλές δεξιότητες όπως παρακολούθηση, ανταπόκριση, διερεύνηση, ερμηνεία και αντανάκλαση συναισθήματος, προκειμένου να διαχειρίζονται τις κυμαινόμενες και μεταβαλλόμενες συνθήκες μέσα στη συμβουλευτική συνεδρία (Larson & Daniels, 1998). Σύμφωνα με τους Easton et al. (2008), υπάρχει ένας μηχανισμός παραγωγής μέσω του οποίου οι σύμβουλοι ενσωματώνουν και εφαρμόζουν τις υπάρχουσες συμπεριφορικές, γνωστικές και κοινωνικές δεξιότητές τους στην άσκηση της συμβουλευτικής διαδικασίας. Στόχος της εκπαίδευσης στη συμβουλευτική είναι τα άτομα να αναπτύξουν τόσο αυτοπεποίθηση όσο και ικανότητες/ δεξιότητες (Marshall & Andersen, 1995). Η ανάπτυξη ικανοτήτων/ δεξιοτήτων συμβουλευτικής μπορεί να επιβοηθηθεί με διάφορους τρόπους όπως παρακολούθηση ακαδημαϊκών μαθημάτων, πρακτική, ανατροφοδότηση αναφορικά με την επίδοση, εποπτεία, αναστοχασμό, συζήτηση με

συναδελφους και μελέτη σχετικής βιβλιογραφία και τεκμηριωμένων τεχνικών παρέμβασης (Easton et al., 2008). Έρευνα στον τομέα της συμβουλευτικής δείχνει ότι η αυτοαποτελεσματικότητα στην συμβουλευτική σχετίζεται με την εμπειρία και την εξειδικευμένη εκπαίδευση (Mand et al., 2023). Ειδικότερα, έχει αποτυπωθεί θετική σχέση μεταξύ της εκπαίδευσης, των ετών κλινικής εμπειρίας, της ηλικίας και της αυτοαποτελεσματικότητας στην συμβουλευτική (Barbee et al., 2003; Melchert et al., 1996). Οι Victorino και Hinkle (2019) έδειξαν ότι οι πιο έμπειροι λογοθεραπευτές εμφάνιζαν υψηλότερα επίπεδα αυτοαποτελεσματικότητας στην άσκηση της συμβουλευτικής σε σύγκριση με φοιτητές.

Συναισθηματική νοημοσύνη και αυτοαποτελεσματικότητα στην άσκηση της συμβουλευτικής

Θετική σχέση ανάμεσα στην αυτοαποτελεσματικότητα στη συμβουλευτική και τη Συναισθηματική Νοημοσύνη (ΣΝ) και τις διαστάσεις της έχει αποτυπωθεί σε κάποιες λίγες διαθέσιμες μελέτες (Easton et al., 2008; Mand et al. (2023); Martin et al., 2004). Οι διαστάσεις της κατανόησης και έκφρασης συναισθήματος της ΣΝ φαίνονται να συνδέονται στενά με δεξιότητες που είναι χρήσιμες για την άσκηση της συμβουλευτικής όπως ενεργητική ακρόαση, αντανάκλαση συναισθήματος κ.α.. (Easton et al., 2008).

Η Συναισθηματική Νοημοσύνη (ΣΝ) είναι μια πολυδιάστατη έννοια και αντιπροσωπεύει το βαθμό στον οποίο ένα άτομο κατανοεί, επεξεργάζεται και χρησιμοποιεί πληροφορίες μιας συναισθηματικής κατάστασης σε διαπροσωπικό και ενδοπροσωπικό επίπεδο (Mayer & Salovey, 1997). Σύμφωνα με τον ορισμό των Mayer και Salovey (1997), η ΣΝ είναι *«η ικανότητα αντίληψης, αξιολόγησης και έκφρασης του συναισθήματος, επακριβώς και λειτουργικά· η ικανότητα κατανόησης του συναισθήματος και της συναισθηματικής γνώσης· η ικανότητα πρόσβασης σε, και προξένησης / δημιουργίας συναισθήματος για τη διευκόλυνση της σκέψης και η ικανότητα ρύθμισης του συναισθήματος με τρόπους που υποβοηθούν την σκέψη»* (σ.3). Οι Mayer et al. (1999), θεωρούν ότι η ΣΝ λειτουργεί μέσω γνωστικών και συναισθηματικών συστημάτων, κατά ένα ενιαίο τρόπο, και υποδιαιρείται σε τέσσερις συνιστώσες, οι οποίες περιλαμβάνουν τις ικανότητες: (α) συναισθηματικής αντίληψης, (β) χρήσης συναισθήματος, (γ) κατανόησης συναισθήματος και (δ) διαχείρισης συναισθήματος, ώστε να προωθηθεί η συναισθηματική και διανοητική ανάπτυξη. Σύμφωνα με τους Wong και Law (2002), προκειμένου το άτομο να ρυθμίσει τα συναισθήματά του, πρέπει να έχει καλή

κατανόηση και πρόσβαση στα δικά του συναισθήματα (κατανόηση αυτο-συναισθήματος). Επίσης, δεδομένου ότι οι συναισθηματικές μας αντιδράσεις ενεργοποιούνται από συναισθήματα άλλων ατόμων, η ικανότητα κατανόησης των δικών μας συναισθημάτων είναι αλληλεξαρτώμενη από την επίγνωση των συναισθημάτων των άλλων (κατανόηση των συναισθημάτων των άλλων). Οι ανώτερης τάξης συναισθηματικές ικανότητες είναι το πώς βιώνει και ρυθμίζει κάποιος αυτά τα συναισθήματα (ρύθμιση συναισθήματος) και πώς τα εκφράζει (χρήση συναισθήματος) (Wong & Law, 2003).

Αναφορικά με την σύνδεση της ΣΝ με την αυτοαποτελεσματικότητα στην άσκηση της συμβουλευτικής στην μελέτη των Martin et al. (2004) η ΣΝ προέβλεπε θετικά την αυτοαποτελεσματικότητα σε δείγμα φοιτητών και επαγγελματιών συμβούλων. Όπως προέκυψε από τη μελέτη των Easton et al. (2008) σε σύγκριση με το γενικό πληθυσμό οι εκπαιδευόμενοι σύμβουλοι εμφάνιζαν υψηλότερες τιμές στην ΣΝ.

Η ικανότητα αναγνώρισης του αυτοσυναισθήματος και των συναισθημάτων των άλλων καθώς και οι ανώτερης τάξης συναισθηματικές ικανότητες ρύθμισης και χρήσης του συναισθήματος φαίνεται ότι αποτελούν θεμελιώδεις δεξιότητες για τους συμβούλους. Σύμφωνα με τους Martin et al. (2004) η αξιολόγηση της ΣΝ αλλά και η παρέμβαση για την βελτίωση διαστάσεων της, μπορεί να έχει μεγάλη σημασία στην επιλογή και την κατάρτιση επαγγελματιών συμβούλων. Η ΣΝ έχει, επίσης, συνδεθεί και με τομείς εργασιακή ικανοποίησης, εργασιακής απόδοσης και βιούμενου συναισθήματος στο χώρο εργασίας στα επαγγέλματα φροντίδας (Daus & Ashkanasy, 2005; Tsouvelas & Koulierakis, 2021, Tsouvelas, Nikolaou & Koulierakis, 2023; Whitman et al., 2009).

Η παρούσα μελέτη

Η παρούσα μελέτη αποτελεί την πρώτη μελέτη στην Ελλάδα που επιχειρεί να διερευνήσει στάσεις φοιτητών λογοθεραπείας και επαγγελματιών λογοθεραπευτών για την συμβουλευτική. Παράλληλα αποτελεί μια από τις λίγες μελέτες (Mand et al. 2023) που έχουν διερευνήσει την επίδραση της ΣΝ στην αυτοαποτελεσματικότητα για την άσκηση της συμβουλευτικής στο χώρο της λογοθεραπείας. Καινοτομία της παρούσας μελέτης είναι ότι εξετάζει παράλληλα τόσο τις προσδοκίες για τη σημαντικότητα της συμβουλευτικής στην λογοθεραπευτική παρέμβαση όσο και την αυτοαποτελεσματικότητα στην άσκηση της συμβουλευτικής σε διάφορους τομείς

λογοθεραπευτικών παρεμβάσεων. Αναφορικά με τις ερευνητικές υποθέσεις αναμένουμε οι επαγγελματίες λογοθεραπευτές να αναφέρουν υψηλότερες τιμές στη ΣΝ, τις διαστάσεις της και στην αυτοαποτελεσματικότητα στην άσκηση της συμβουλευτικής. Αναμένουμε η ηλικία, καθώς συνδέεται με μεγαλύτερη εμπειρία και ευκαιρίες για επαφή με το αντικείμενο της συμβουλευτικής να συσχετίζεται θετικά με την αυτοαποτελεσματικότητα στην άσκηση της συμβουλευτικής. Διερευνητικά ερωτήματα της παρούσας μελέτης είναι α) αν θα υπάρχει διάσταση ανάμεσα σε τομείς λογοθεραπευτικών πράξεων που αξιολογούνται ως κρίσιμοι για την έκβαση της λογοθεραπευτικής παρέμβασης και της προσλαμβανόμενης αυτοαποτελεσματικότητας στη συμβουλευτική, β) ποια/ες διάσταση/-εις της ΣΝ θα προβλέπει την αυτοαποτελεσματικότητα για την άσκηση της συμβουλευτικής και γ) αν η ηλικία, ως παράγοντας που συνδέεται με περισσότερες ευκαιρίες για εξειδικευμένη κατάρτιση και εμπειρία στη συμβουλευτική, θα διαμεσολαβεί τη σχέση ανάμεσα στη ΣΝ και την αυτοαποτελεσματικότητα στη συμβουλευτική.

Μεθοδολογία

Σχεδιασμός

Διεξήχθη μια συγχρονική μελέτη, όπου χρησιμοποιήθηκε συμπτωματικό δείγμα, με πληθυσμό-αναφοράς του φοιτητές λογοθεραπείας και επαγγελματίες λογοθεραπευτές.

Δείγμα μελέτης

Στη μελέτη συμμετείχαν 107 άτομα εκ των οποίων 61 (57%) ήταν φοιτητές λογοθεραπείας και 46 (43%) επαγγελματίες λογοθεραπευτές. Αναφορικά με το φύλο, 100 (93.5%) ήταν γυναίκες και 7 (6.5%) ήταν άντρες, με μέση ηλικία 28,8 (Τ.Α. = 9,0) έτη.

Αναφορικά με την προϋπηρεσία, οι συμμετέχοντες είχαν εμπειρία από 0 έως 34 έτη με μέσο όρο προϋπηρεσίας τα 11,36 (Τ.Α. = 8,93) έτη. Περισσότερα στοιχεία αναφορικά με τα κοινωνικοδημογραφικά στοιχεία του δείγματος παρατίθενται στον πίνακα 1.

--Πίνακας 1--

Εργαλεία

Στάσεις απέναντι στη συμβουλευτική

Για την αξιολόγηση των στάσεων απέναντι στη συμβουλευτική χρησιμοποιήθηκε η κλίμακα Perceptions towards counseling (Thomas et al. 2023). Η κλίμακα αποτελείται από 15 ερωτήσεις στις οποίες οι συμμετέχοντες αξιολογούσαν

το βαθμό συμφωνίας του σε 5βάθμια κλίμακα likert (1= διαφωνώ απόλυτα έως 5 = συμφωνώ απόλυτα).

Κατανόηση αποτελεσματικών δεξιοτήτων συμβουλευτικής

Για την αξιολόγηση στάσεων απέναντι σε βασικές δεξιότητες συμβουλευτικής χρησιμοποιήθηκε η κλίμακα Importance of various aspects during counseling (Thomas et al. 2023) και εμπλουτίστηκε από άλλες 8 προτάσεις. Οι συμμετέχοντες αξιολογούσαν το βαθμό συμφωνίας τους σε 5βάθμια κλίμακα likert (1= καθόλου σημαντικό έως 5 = πάρα πολύ σημαντικό). Από το μέσο όρο των προτάσεων εξάγονταν ένας δείκτης για τις στάσεις απέναντι σε βασικές δεξιότητες συμβουλευτικής. Ο δείκτης εσωτερικής συνέπειας Cronbach's α ήταν 0,83.

Σημαντικότητα συμβουλευτικής και προσλαμβανόμενη αυτοαποτελεσματικότητα συμβουλευτικής σε λογοθεραπευτικές πράξεις

Για την αξιολόγηση στάσεων και αυτοαποτελεσματικότητας αναφορικά με την άσκηση της συμβουλευτικής στο πλαίσιο της λογοθεραπευτικής παρέμβασης δημιουργήθηκε μία κλίμακα με 13 προτάσεις. Οι συμμετέχοντες πρώτα συμπλήρωσαν την κλίμακα για την αξιολόγηση των στάσεων και στη συνέχεια την κλίμακα για την αυτοαποτελεσματικότητα. Η διατύπωση για την κλίμακα των στάσεων ήταν «σε ποιο βαθμό θεωρείτε ότι η συμβουλευτική θα ήταν χρήσιμη στις ακόλουθες λογοθεραπευτικές παρεμβάσεις όπως» α) στην παρέμβαση για θέματα άρθρωσης και φωνολογίας σε παιδιά β) στην παρέμβαση σε άτομα που βρίσκονται στο φάσμα του αυτισμού κ.ο.κ.. Οι συμμετέχοντες αξιολογούσαν το βαθμό συμφωνίας τους σε μια 5βάθμια κλίμακα likert (1=καθόλου βοηθητική έως 5=πάρα πολύ βοηθητική). Από το μέσο όρο των προτάσεων εξάγονταν ένας δείκτης που έδειχνε το βαθμό συμφωνίας. Ο δείκτης εσωτερικής συνέπειας Cronbach's α ήταν 0,85. Στη συνέχεια οι συμμετέχοντες συμπλήρωσαν την κλίμακα της αυτοαποτελεσματικότητας. Η διατύπωση για την κλίμακα ήταν «αξιολογήστε σε ποιο βαθμό αισθάνεστε ικανοί να διεξάγετε συμβουλευτικές συνεδρίες για τις παρακάτω παρεμβάσεις / συνθήκες απαντώντας για τις ίδιες 13 προτάσεις. Οι συμμετέχοντες αξιολογούσαν το βαθμό συμφωνίας τους σε μια 5βάθμια κλίμακα likert (1=καθόλου ικανός/-ή έως 5=πάρα πολύ ικανός/-ή). Από το μέσο όρο των προτάσεων εξάγονταν ένας δείκτης που έδειχνε το βαθμό συμφωνίας. Ο δείκτης εσωτερικής συνέπειας Cronbach's α ήταν 0,95.

Κλίμακα Συναισθηματικής Νοημοσύνης

Για την μέτρηση της ΣΝ χρησιμοποιήθηκε η κλίμακα των Wong και Law

(2002). Η κλίμακα αποτελείται από 16 προτάσεις από τις οποίες προκύπτει ένας συνολικός δείκτης ΣΝ και 4 παράγοντες: «κατανόηση του αυτο-συναισθήματος» (ΚΑΣ), «κατανόηση των συναισθημάτων των άλλων» (ΚΣΑ), «χρήση συναισθήματος» (ΧΣ), και «ρύθμιση συναισθήματος» (ΡΣ) Οι υψηλότερες τιμές στη ΣΝ και τους δείκτες της δείχνουν σε ποιο βαθμό έχει αναπτύξει το άτομο τις αντίστοιχες ικανότητες. Στην παρούσα μελέτη, οι δείκτες αξιοπιστίας για την κλίμακα ΣΝ και τις υποκλίμακες ήταν ικανοποιητικοί και κυμαίνονταν από 0,79 – 0,92 (ΚΑΣ: 0,87, ΚΣΑ: 0,79, ΡΘ: 0,90, ΧΣ: 0,79, ΣΝ: 0,92).

Συλλογή δεδομένων

Η περίοδος συλλογής των δεδομένων ήταν από το Μάρτιο έως τον Ιούνιο του 2023. Οι συμμετέχοντες έλαβαν μέσω e-mail τον ιστότοπο (google form) του ανωνυμοποιημένου ερωτηματολογίου. Στην πρώτη σελίδα υπήρχε μια σύντομη ενημέρωση για τον σκοπό της μελέτης και ζητούνταν η συναίνεση των συμμετεχόντων για συμμετοχή στη μελέτη. Ο χρόνος συμπλήρωσης των ερωτηματολογίων δεν ξεπέρασε τα 20 λεπτά.

Θέματα ηθικής - Δεοντολογίας

Η έρευνα τήρησε τις ηθικές αρχές της Αμερικανικής Ψυχολογικής Εταιρείας (APA, 2017). Η ενημερωμένη συγκατάθεση εξασφαλίστηκε από το ενημερωτικό κείμενο που υπήρχε στην αρχή του διαδικτυακού ερωτηματολογίου που ενημέρωνε τους συμμετέχοντες για το σκοπό της μελέτης και ζητούνταν η συγκατάθεση αν συναινούν να λάβουν συμμετοχή και αν είχαν διαβάσει και κατανοήσει τις οδηγίες και τις πληροφορίες που παρέχονταν. Οι συμμετέχοντες ενημερώθηκαν ότι η συμμετοχή ήταν εθελοντική και ότι είχαν το δικαίωμα να αποχωρήσουν από τη μελέτη ανά πάσα στιγμή. Διατηρήθηκε η ανωνυμία των συμμετεχόντων, οι απαντήσεις τους ήταν εμπιστευτικές και χρησιμοποιήθηκαν μόνο για τον σκοπό της παρούσας μελέτης.

Στατιστική ανάλυση

Χρησιμοποιήθηκαν το στατιστικό πακέτο IBM SPSS έκδοση 22 για την εξαγωγή των μέσων όρων, των τυπικών αποκλίσεων και των δεικτών εσωτερικής συνέπειας (Cronbach's α). Χρησιμοποιήθηκε ο έλεγχος διαφορών ανεξάρτητων δειγμάτων με το κριτήριο t για το εντοπισμό διαφορών ανάμεσα στην ομάδα των φοιτητών λογοθεραπείας και των επαγγελματιών λογοθεραπευτών ως προς τις υπό μελέτη μεταβλητές. Δημιουργήθηκε μοντέλο στατιστικής πρόβλεψης της αυτοαποτελεσματικότητας στην άσκηση της συμβουλευτικής (ιεραρχική πολλαπλή

παλινδρόμηση: μέθοδος stepwise) από τους παράγοντες: φύλο, ηλικία, ομάδα υπαγωγής (φοιτητές, επαγγελματίες), στάσεις για τις βασικές δεξιότητες συμβουλευτικής, στάσεις για την σημαντικότητα της συμβουλευτικής σε λογοθεραπευτικές παρεμβάσεις, προσλαμβανόμενη αυτοαποτελεσματικότητα στη συμβουλευτική και διαστάσεις της ΣΝ. Με τη χρήση του στατιστικού πακέτου Jamovi 2.3.13, ελέγχθηκε η διαμεσολάβηση της ηλικίας στη σχέση ανάμεσα στη ΣΝ και την αυτοαποτελεσματικότητα στην άσκηση της συμβουλευτικής.

Αποτελέσματα

Περιγραφικοί δείκτες

Αναφορικά με την κλίμακα στάσεων απέναντι στη συμβουλευτική οι συμμετέχοντες εμφάνισαν υψηλό βαθμό συμφωνίας με τις προτάσεις: *η ακρόαση του πελάτη ή μέλους της οικογένειάς του αποτελεί μια σημαντική πτυχή στη συμβουλευτική διαδικασία*• νομίζω ότι η συμβουλευτική αποτελεί μια σημαντική πτυχή για τη θεραπεία των πελατών και χαμηλό βαθμό συμφωνίας με τις προτάσεις: *η αποτελεσματική συμβουλευτική δεν παίζει κάποιο ρόλο στην πρόγνωση του πελάτη*• πιστεύω ότι οι πελάτες δεν πρέπει να ενθαρρύνονται να κάνουν ερωτήσεις κατά τη διάρκεια της συμβουλευτικής. Από τα αποτελέσματα των μέσω όρων επιβεβαιώνεται ότι οι συμμετέχοντες αξιολογούν θετικά τη συμβολή της συμβουλευτικής διαδικασίας στην κλινική τους πράξη (βλ. Πίνακα 2).

--Πίνακας 2--

Αναφορικά με την αξιολόγηση στάσεων απέναντι σε βασικές δεξιότητες συμβουλευτικής οι συμμετέχοντες εμφάνισαν υψηλό βαθμό συμφωνίας με όλες τις προτάσεις (εύρος μέσου όρου 3,93-4,86 με μέγιστο την τιμή 5). Οι συμμετέχοντες εμφάνισαν υψηλό βαθμό συμφωνίας με τις προτάσεις: να καταλαβαίνω κατά πόσο το άτομο έχει αποδεχτεί τη συνθήκη/πρόβλημα/αναπηρία που αντιμετωπίζει• να εξηγήσω τους ιατρικούς όρους σε απλή γλώσσα. (βλ. Πίνακα 3).

--Πίνακας 3--

Αναφορικά με την σημαντικότητα της συμβουλευτικής στην έκβαση της λογοθεραπευτικής παρέμβασης και την προσλαμβανόμενη αυτοαποτελεσματικότητα τα αποτελέσματα συνοψίζονται στο Σχήμα 1. Συνολικά εντοπίστηκε υψηλός βαθμός συμφωνίας για τις προτάσεις που αφορούσαν την αποδιδόμενη σημαντικότητα της συμβουλευτικής στη λογοθεραπευτική παρέμβαση ενώ μέτριος βαθμός συμφωνίας αναφορικά με την αυτοαποτελεσματικότητα στην άσκηση της συμβουλευτικής.

Από τα αποτελέσματα διαπιστώνεται μια έντονη διαφοροποίηση μεταξύ των δύο δεικτών (σημαντικότητα και αυτοαποτελεσματικότητα) με τους συμμετέχοντες να εμφανίζουν συστηματικά υψηλότερες τιμές στην σημαντικότητα σε σύγκριση με την προσλαμβανόμενη αυτοαποτελεσματικότητα. Αναφορικά με την σημαντικότητα της συμβουλευτικής στη λογοθεραπευτική πράξη αποτυπώθηκε υψηλότερη συμφωνία για τις προτάσεις: Στην ανακοίνωση δυσάρεστων πληροφοριών αναφορικά με τη διάγνωση, την πρόγνωση ή την εξέλιξη της παρέμβασης. Στην παρέμβαση σε αphasικούς ενήλικες. Στην διαχείριση πελατών που εμφανίζουν ψυχιατρική συννόσηση. Οι χαμηλότερες τιμές αποτυπώθηκαν στις προτάσεις που αφορούσαν παρεμβάσεις για σε ανηλίκους (βρέφη, παιδιά, εφήβους).

Αναφορικά με την προσλαμβανόμενη αυτοαποτελεσματικότητα στην άσκηση της συμβουλευτικής αποτυπώθηκαν μεγαλύτεροι μέσοι όροι για παρεμβάσεις που αφορούν ανηλίκους (βρέφη, παιδιά, εφήβους) και χαμηλότερη αίσθηση αυτοαποτελεσματικότητας αποτυπώθηκε για παρεμβάσεις σε αphasικούς ενήλικες σε αντιμετώπιση κρίσεων με τους πελάτες (π.χ. θέματα αυτοκτονικότητας) και στη διαχείριση πελατών που εμφανίζουν ψυχιατρική συννόσηση.

--Σχήμα 1--

Διαφορές μεταξύ λογοθεραπευτών και φοιτητών λογοθεραπείας

Χρησιμοποιήθηκε ο έλεγχος *t* κριτήριο για ανεξάρτητα δείγματα προκειμένου να αξιολογηθεί αν υπάρχουν διαφορές μεταξύ των επαγγελματιών λογοθεραπευτών και φοιτητών λογοθεραπείας ως προς τις στάσεις απέναντι σε βασικές δεξιότητες συμβουλευτικής, την σημαντικότητα της συμβουλευτικής στη λογοθεραπευτική πράξη, την προσλαμβανόμενη αυτοαποτελεσματικότητα και τη ΣΝ και τις διαστάσεις της. Οι επαγγελματίες λογοθεραπευτές να εμφανίσαν υψηλότερες τιμές στην αυτοαποτελεσματικότητα στην άσκηση της συμβουλευτικής, στη ΣΝ και στις διαστάσεις της σε σύγκριση με τους φοιτητές λογοθεραπείας. Για τους υπόλοιπους δείκτες δεν προέκυψαν στατιστικώς σημαντικές διαφορές μεταξύ των δύο ομάδων (βλ. Πίνακα 4).

--Πίνακας 4--

Στατιστική πρόβλεψη της αυτοαποτελεσματικότητας στην άσκηση της συμβουλευτικής

Διενεργήθηκε ανάλυση παλινδρόμησης (μέθοδος *stepwise*) για την πρόβλεψη της αυτοαποτελεσματικότητας αναφορικά με την άσκηση συμβουλευτικής σε λογοθεραπευτικό πλαίσιο από το φύλο, την ηλικία, την ομάδα υπαγωγής (φοιτητές,

επαγγελματίες), τις στάσεις για τις βασικές δεξιότητες συμβουλευτικής, τις στάσεις για την σημαντικότητα της συμβουλευτικής σε λογοθεραπευτικές παρεμβάσεις, την προσλαμβανόμενη αυτοαποτελεσματικότητα και τις διαστάσεις της ΣΝ. Κατά το πρώτο βήμα εισήχθησαν οι δημογραφικές μεταβλητές ενώ κατά το δεύτερο βήμα εισήχθησαν οι παράγοντες (α) στάσεις για τις βασικές δεξιότητες συμβουλευτικής, (β) στάσεις για την σημαντικότητα της συμβουλευτικής σε λογοθεραπευτικές παρεμβάσεις, (γ) προσλαμβανόμενη αυτοαποτελεσματικότητα και (δ) διαστάσεις της ΣΝ. Διενεργήθηκαν 2 βήματα και ο δείκτης R^2 ήταν 0,30. Η ηλικία ($\beta = 0,30, t = 3,42, p = 0,001, \Delta R^2 = 0,17$) και η διάσταση της ΣΝ «χρήση του συναισθήματος» ($\beta = 0,38, t = 4,41, p < 0,001, \Delta R^2 = 0,13$) προέβλεψαν την αυτοαποτελεσματικότητα στην άσκηση της συμβουλευτικής. Συνεπώς, όσο μεγαλύτερη ηλικία των συμμετεχόντων και όσο περισσότερο αξιολογούσαν ότι έχουν την ικανότητα να χρησιμοποιούν το συναίσθημά τους τόσο υψηλότερες τιμές εμφάνιζαν στην προσλαμβανόμενη αυτοαποτελεσματικότητα στην άσκηση της συμβουλευτικής. (βλ. Πίνακα 5).

--Πίνακας 5--

Διαμεσολάβηση της ηλικίας στην πρόβλεψη της αυτοαποτελεσματικότητας από την Συναισθηματική Νοημοσύνη

Διενεργήθηκε ένα μοντέλο διαμεσολάβησης, προκειμένου να ελέγξουμε αν η σχέση ανάμεσα στη ΣΝ και την αυτοαποτελεσματικότητα στην άσκηση της συμβουλευτικής διαμεσολαβείται από την ηλικία. Η έμμεση σχέση της ηλικίας στη σχέση ΣΝ και αυτοαποτελεσματικότητας ήταν στατιστικώς σημαντική. Ο δείκτης της άμεσης επίδρασης ήταν 0,39, $p < 0,001$, ενώ ο δείκτης της έμμεσης επίδρασης ήταν 0,10, $p = 0,015$, αναδεικνύοντας μερική διαμεσολάβηση. (βλ. Πίνακες 6 και 7).

--Πίνακας 6--

--Πίνακας 7--

Συζήτηση

Η συμβουλευτική αποτελεί σημαντικό κομμάτι της εργασίας των λογοθεραπευτών, ωστόσο υπάρχουν λίγες διαθέσιμες μελέτες αναφορικά με τον ρόλο της συμβουλευτικής στην λογοθεραπεία καθώς και στις δεξιότητες που χρειάζεται να αναπτυχθούν ώστε οι λογοθεραπευτές να αισθάνονται επαρκείς κατά την άσκηση της συμβουλευτικής (Mand et al., 2023; Shwetha et al., 2022; Thomas et al., 2023). Η παρούσα μελέτη είναι η πρώτη που αποτυπώνει στην αυτοαποτελεσματικότητα των λογοθεραπευτών στην άσκηση της συμβουλευτικής σχετιζόμενη με διαφορετικές

λογοθεραπευτικές πράξεις. Η παρούσα αποτύπωση θα μπορούσε να συμβάλει τόσο στο επανασχεδιασμό αναγκών λογοθεραπευτών για εξειδικευμένη κατάρτιση στη συμβουλευτική τόσο στο πλαίσιο των προπτυχιακών και μεταπτυχιακών προγραμμάτων σπουδών όσο και στην κατάρτιση εξειδικευμένων προγραμμάτων ενίσχυσης δεξιοτήτων συμβουλευτικής σε επαγγελματίες λογοθεραπευτές αλλά και άλλων επαγγελμάτων φροντίδας (π.χ. νοσηλευτών, εργοθεραπευτών, φυσιοθεραπευτών), στο πλαίσιο της δια βίου εκπαίδευσης στην Ελλάδα.

Αναφορικά με τις στάσεις για τη συμβουλευτική οι συμμετέχοντες κατάφεραν να αναγνωρίσουν τις διαστάσεις μιας αποτελεσματικής συμβουλευτικής διαδικασίας εκφράζοντας μεγαλύτερη συμφωνία με προτάσεις που αναφέρονταν στην σημαντικότητα της ακρόασης του πελάτη ως μια σημαντική πτυχή στη συμβουλευτική διαδικασία. Παράλληλα, ο υψηλός βαθμός συμφωνίας των συμμετεχόντων με τις περισσότερες προτάσεις της κλίμακας βασικών δεξιοτήτων συμβουλευτικής επιβεβαιώνει ότι οι συμμετέχοντες κατανοούν ποια είναι τα συστατικά στοιχεία για την αποτελεσματική και αποδοτική συμβουλευτική διαδικασία. Τα παραπάνω επιβεβαιώνουν την υπόθεσή μας ότι οι συμμετέχοντες φοιτητές λογοθεραπείας και επαγγελματίες λογοθεραπευτές κατανοούν ποιες είναι οι σημαντικές διαστάσεις και δεξιότητες για μια αποτελεσματική συμβουλευτική διαδικασία, ευρήματα που έρχονται σε συμφωνία με ευρήματα από σχετικές μελέτες στη βιβλιογραφία (Shwetha et al., 2022. Thomas et al., 2023)

Υψηλός βαθμός συμφωνίας υπήρξε αναφορικά με το ότι θα πρέπει να δοθεί περισσότερη έμφαση σε δεξιότητες συμβουλευτικής στο πλαίσιο του προπτυχιακού προγράμματος σπουδών. Αντίστοιχα ευρήματα εντοπίζουμε και σε μελέτες σε λογοθεραπευτές σε άλλα κράτη όπως στις ΗΠΑ (Phillips & Mendel 2008) και την Ινδία (Thomas et al., 2023).

Αναφορικά με την αξιολόγηση της σημαντικότητας της συμβουλευτικής και της προσλαμβανόμενης αυτοαποτελεσματικότητας από την άσκηση της συμβουλευτικής σε διάφορες λογοθεραπευτικές πράξεις εντοπίστηκε έντονη διαφοροποίηση εντοπίζουμε σε τομείς όπως α) στην ανακοίνωση δυσάρεστων πληροφοριών αναφορικά με τη διάγνωση, την πρόγνωση ή την εξέλιξη της παρέμβασης και β) στην παρέμβαση σε αφασικούς ενήλικες και στην διαχείριση πελατών που εμφανίζουν συννοσηρότητα (π.χ. ψυχιατρικές διαταραχές) με τους συμμετέχοντες να συμφωνούν ότι η συμβουλευτική διαδικασία είναι ιδιαίτερα σημαντική για την έκβαση της λογοθεραπευτικής πράξης ενώ παράλληλα εμφάνιζαν

τα χαμηλότερα επίπεδα αυτοαποτελεσματικότητας στην άσκηση συμβουλευτικής σε αυτές τις καταστάσεις. Υψηλότερα επίπεδα αυτοαποτελεσματικότητας στην άσκηση της συμβουλευτικής αποτυπώθηκαν για λογοθεραπευτικές πράξεις που σχετίζονταν με παρέμβαση σε παιδιά και εφήβους. Συνολικά, ως προς την αυτοαποτελεσματικότητα, οι συμμετέχοντες εμφάνισαν μέτρια εμπιστοσύνη στις συμβουλευτικές τους ικανότητες. Αντίστοιχα ευρήματα εντοπίζουμε και στις μελέτες των Mand et al., (2023) και Victorino και Hinkle (2019).

Αναφορικά με την διαφοροποίηση των συμμετεχόντων ως προς την αυτοαποτελεσματικότητα στην άσκηση της συμβουλευτικής και την ΣΝ, τα ευρήματα επιβεβαίωσαν τις ερευνητικές μας υποθέσεις με τους λογοθεραπευτές να εμφανίζουν υψηλότερες τιμές σε σύγκριση με τους φοιτητές λογοθεραπείας. Τόσο η εμπειρία στην άσκησης της συμβουλευτικής όσο και η δια βίου εκπαίδευση σε εξειδικευμένες θεματικές σχετιζόμενες με τη συμβουλευτική διαδικασία αναμένεται ότι συμβάλουν τόσο στην αίσθηση επάρκειας στην συμβουλευτική διαδικασία όσο και στην ενίσχυση συναισθηματικών δεξιοτήτων ευελιξίας για την προσαρμογή σε δύσκολες καταστάσεις. Όπως αποτυπώνεται στο δείγμα της παρούσας μελέτης περισσότεροι από τους τέσσερις στους πέντε επαγγελματίες λογοθεραπευτές έχουν παρακολουθήσει επιμορφώσεις και εκπαιδεύσεις σε θέματα συμβουλευτικής. Αντίστοιχα ευρήματα εντοπίζουμε και στη σχετική βιβλιογραφία σε δείγματα εκπαιδευόμενων στη συμβουλευτική και επαγγελματιών συμβούλων (Easton et al., 2008. Martin et al., 2004). Ειδικότερα στη μελέτη των Martin et al. (2004) οι επαγγελματίες σύμβουλοι έδειξαν σημαντικά υψηλότερη επίδοση σε σύγκριση με τους φοιτητές συμβουλευτικής σε συγκεκριμένες διαστάσεις συμβουλευτικής όπως στην αυτοαποτελεσματικότητα σε εστιασμένες δεξιότητες συμβουλευτικής, στην παρακολούθηση της διαδικασίας, στην αντιμετώπιση δύσκολων συμπεριφορών πελατών και σε πολιτισμικά ευαίσθητες δεξιότητες συμβουλευτικής.

Για την πρόβλεψη της αυτοαποτελεσματικότητας στην άσκηση της συμβουλευτικής σημαντικοί προβλεπτικοί δείκτες αναδείχθηκαν η ηλικία και η ανώτερης τάξης συναισθηματική ικανότητα της «χρήσης του συναισθήματος». Επίσης, η ηλικία αποτέλεσε παράγοντα μερικής διαμεσολάβησης στη σχέση της ΣΝ και της αυτοαποτελεσματικότητας στην άσκηση της συμβουλευτικής. Οι ερευνητικές υποθέσεις επιβεβαιώθηκαν, σε κάποιο βαθμό δεδομένου, καθώς προέκυψε ότι οι μεγαλύτεροι σε ηλικία συμμετέχοντες και οι συμμετέχοντες με υψηλές τιμές στη χρήση του συναισθήματος εμφανίζουν υψηλά επίπεδα στην αυτοαποτελεσματικότητα

για την άσκηση της συμβουλευτικής. Αναφορικά με τη σχέση της ηλικίας και της εμπειρία όπως έχουμε αναφέρει και πιο πάνω εντοπίζονται υψηλότερα επίπεδα στην αυτοαποτελεσματικότητα για την άσκηση της συμβουλευτικής σε επαγγελματίες (Larson et al., 1992) καθώς οι φοιτητές έχουν λιγότερες ευκαιρίες να χρησιμοποιήσουν τις συμβουλευτικές τους ικανότητες με διάφορους πελάτες.

Τόσο η ΣΝ, συνολικά, όσο και οι διαστάσεις της αποτέλεσαν προβλεπτικούς δείκτες για την αυτοαποτελεσματικότητα στη συμβουλευτική και σε άλλες μελέτες (Easton et al., 2008; Martin et al., 2004). Στη μελέτη των Easton et al. (2008) ο ισχυρότερος προβλεπτικός παράγοντας για την αυτοαποτελεσματικότητα στη συμβουλευτική ήταν η κατανόηση του αυτοσυναίσθηματος. Η διαφοροποίηση ίσως σχετίζεται με το ότι στη μία μελέτη το δείγμα ήταν επαγγελματίες σύμβουλοι και στην άλλη λογοθεραπευτές και φοιτητές λογοθεραπείας. Ενδεχομένως στο πλαίσιο της συμβουλευτικής διαδικασίας σε πλαίσια λογοθεραπείας να υπάρχουν περισσότερες ανάγκες για την καλλιέργεια δεξιοτήτων χρήσης του συναίσθηματος ώστε φοιτητές και επαγγελματίες να αισθανθούν πιο ασφαλείς και πιο αποτελεσματικοί για την άσκηση της συμβουλευτικής. Η χρήση του συναίσθηματος αποτελεί την δυνατότητα του ατόμου να αξιοποιήσει τα συναισθήματα για να διευκολύνει διάφορες γνωστικές διεργασίες, όπως η σκέψη και η επίλυση προβλήματος (Mayer & Salovey, 1997) και αναφέρεται στην τάση του ατόμου να παρακινεί τους άλλους μέσω της διαχείρισης των συναισθημάτων (Wong & Law, 2002). Άτομα με υψηλές τιμές στη χρήση του συναίσθηματος αναμένεται να είναι σε θέση να αξιοποιούν πλήρως τις μεταβαλλόμενες διαθέσεις, ώστε να προσαρμόζονται σε μεταβαλλόμενες καταστάσεις, αντίστοιχες με αυτές που συναντούμε στο πλαίσιο μιας θεραπευτικής σχέσης. Δεδομένου ότι η εστιασμένη συμβουλευτική παρέμβαση που ασκείται από λογοθεραπευτές συχνά συνδέεται με ενίσχυση της σχέσης και τη βελτίωση της συμμόρφωσης στην παρέμβαση, ενδεχομένως, η ενίσχυση των λογοθεραπευτών με δεξιότητες χρήσης του συναίσθηματος ίσως να συνδέεται επίσης και με το θεραπευτικό αποτέλεσμα.

Περιορισμοί και προτάσεις για μελλοντική έρευνα

Ένας πιθανός περιορισμός αυτής της έρευνας είναι το ενδεχόμενο να έχουν λάβει συμμετοχή στην παρούσα μελέτη λογοθεραπευτές και φοιτητές λογοθεραπείας που έχουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον ή περισσότερη επαφή με την συμβουλευτική. Συνεπώς, θα ήταν χρήσιμο η έρευνα να επαναληφθεί με τη μέθοδο της τυχαίας δειγματοληψίας σε ευρύτερα δείγματα λογοθεραπευτών και άλλων επαγγελματιών

φροντίδας (π.χ. νοσηλευτές, κοινωνικούς λειτουργούς κ.α.). Η μελέτη ήταν συναφειακή και συγχρονική με αποτέλεσμα να μην μπορούμε να εξάγουμε αιτιώδεις σχέσεις μεταξύ των μεταβλητών. Ένας ακόμα περιορισμός της παρούσας μελέτης αφορά τη μικρή αντιπροσώπευση αντρών στο δείγμα. Επόμενες μελέτες θα μπορούσαν να εμβαθύνουν στον προσδιορισμό παραγόντων που σχετίζονται με την αυτοαποτελεσματικότητα συμπεριλαμβάνοντας μετρήσεις άγχους, που όπως προκύπτει από τη σχετική βιβλιογραφία φαίνεται να σχετίζονται με χαμηλή αυτοαποτελεσματικότητα (Barbee et al., 2003; Larson & Daniels, 1998). Θα ήταν ενδιαφέρον να συμπεριληφθούν μετρήσεις που σχετίζονται με την προσλαμβανόμενη επάρκεια των λογοθεραπευτών να διαχειριστούν καταστάσεις που συνδέονται με την ψυχική υγεία κατά την άσκηση της συμβουλευτικής και τις στάσεις τους απέναντι στην παραπομπή των ασθενών σε πιο εξειδικευμένους επαγγελματίες ψυχικής υγείας αλλά και την εμπειρία τους από ομάδες εποπτείας. Χρειάζεται περαιτέρω διερεύνηση σε ευρύτερα δείγματα επαγγελματιών αναφορικά με την σύνδεση της ηλικίας και της βελτίωση της αυτοαποτελεσματικότητας στην άσκηση της συμβουλευτικής. Επόμενες μελέτες, επίσης, θα μπορούσαν να διερευνήσουν παράγοντες που συνδέονται με την αύξηση της ΣΝ και δη της διάστασης χρήση του συναισθήματος είτε μέσα από μεταπτυχιακή εκπαίδευση, εξειδικευμένες επιμορφώσεις, ή/και εμπειρία στην άσκηση της συμβουλευτικής και συμμετοχή σε ομάδες εποπτείας. Τέλος, επόμενες μελέτες θα ήταν χρήσιμο να αξιολογήσουν παράλληλα με την αυτοαποτελεσματικότητα στην άσκηση της συμβουλευτικής από λογοθεραπευτές τις εμπειρίες και τα οφέλη που αναφέρουν οι πελάτες ή τα θεραπευτικά οφέλη που προέκυψαν από την άσκηση συμβουλευτικής συνεργικά με την παρέμβαση των λογοθεραπευτών.

Συμπεράσματα

Η συμβουλευτική αποτελεί αναπόσπαστο και θεμελιώδες μέρος της εργασίας των λογοθεραπευτών. Φοιτητές λογοθεραπείας και λογοθεραπευτές ανέφεραν ότι η συμβουλευτική συνδέεται με την αποτελεσματικότητα της λογοθεραπευτικής παρέμβασης ιδιαίτερα σε θέματα εκπαίδευσης των πελατών αναφορικά με τη διάγνωσή τους καθώς στην παρέμβαση σε αphasικούς ενήλικες. Οι συμμετέχοντες ανέφεραν ότι αισθάνονταν πιο επαρκείς στην άσκηση συμβουλευτικής σε παρεμβάσεις που αφορούν παιδιά και εφήβους. Οι λογοθεραπευτές εμφάνισαν υψηλότερη ΣΝ και προσλαμβανόμενη αυτοαποτελεσματικότητα για την άσκηση της συμβουλευτικής σε σύγκριση με τους φοιτητές λογοθεραπείας. Όσο πιο μεγάλη

ηλικία είχαν οι συμμετέχοντες και όσο περισσότερο είχαν ανεπτυγμένη την ικανότητα χρήσης του συναισθήματος τόσο περισσότερη αυτοαποτελεσματικότητα ανέφεραν για την άσκηση της συμβουλευτικής. Η βελτίωση της ικανότητας των λογοθεραπευτών για παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών απαιτεί προσπάθεια, εκπαίδευση και εμπειρία. Τόσο η αυτοαποτελεσματικότητα όσο και η αποδοτικότητα στην άσκηση της συμβουλευτικής θα μπορούσε να ενισχυθεί μέσα από επαγγελματική εκπαίδευση, εξειδικευμένη κατάρτιση, άσκηση και εποπτευόμενη πρακτική άσκηση, συνεχή επαγγελματική ανάπτυξη, ενίσχυση δεξιοτήτων Συναισθηματικής Νοημοσύνης, αυτοαξιολόγηση και επικαιροποιημένη γνώση για τεκμηριωμένα αποτελεσματικές παρεμβάσεις.

Βιβλιογραφία

- American Psychological Association. (2017). *Ethical principles of psychologists and code of conduct: Ethics Including 2010 and 2016 Amendments*. <https://www.apa.org/ethics/code>
- American Speech-Language-Hearing Association. (2016). *Scope of practice in speech-language pathology* [Scope of Practice]. Retrieved from: www.asha.org/policy/.
- Barbee, P. W., Scherer, D., & Combs, D. C. (2003). Prepracticum service-learning: Examining the relationship with counselor self-efficacy and anxiety. *Counselor Education and Supervision, 43*(2), 108–119. <https://doi.org/10.1002/j.1556-6978.2003.tb01835.x>
- Crowe, T. A. (1997). *Applications of counseling in speech-language pathology and audiology*. Baltimore: Williams & Wilkins
- Daus, C. S., & Ashkanasy, N. M. (2005). The case for the ability-based model of emotional intelligence in organizational behavior. *Journal of Organizational Behavior, 26*(4), 453–466. <https://doi.org/10.1002/job.321>
- DiLollo, A., & Neimeyer, R. A. (2014). *Counseling in speech-language pathology and audiology: Reconstructing personal narratives*. San Diego, CA: Plural Publishing.
- Easton, C., Martin Jr, W. E., & Wilson, S. (2008). Emotional intelligence and implications for counseling self-efficacy: Phase II. *Counselor Education and Supervision, 47*(4), 218–232.
- Flasher, L. V., & Fogle, P. T. (2004). *Counseling skills for speech-language pathologists and audiologists*. Delmar: Cengage Learning.
- Friehe, M. J., Bloedow, A., & Hesse, S. (2003). Counseling families of children with communication disorders. *Communicative Disorders Quarterly, 24*(3), 137–142. <https://doi.org/10.1177/15257401030240040701>
- Holland, A. L., & Nelson, R. L. (2018). *Counseling in communication disorders: A wellness perspective*. Plural Publishing.
- Larson, L. M. (1998). The social cognitive model of counselor training. *The Counseling Psychologist, 26*(2), 219–273. <https://doi.org/10.1177/0011000098262002>
- Larson, L. M., & Daniels, J. A. (1998). Review of the counseling self-efficacy literature. *The Counseling Psychologist, 26*(2), 179–218. <https://doi.org/10.1177/0011000098262001>
- Mand, F. J., Plexico, L. W., Erath, S. A., & Hamilton, M. B. (2023). Speech-language pathologists' counselor self-efficacy. *Journal of Communication Disorders, 101*, 106296. <https://doi.org/10.1016/j.jcomdis.2022.106296>
- Marshall, A., & Andersen, T. (1995). Themes of development for beginning counselor trainees in an off-campus graduate program. In *Connections 95* (pp. 92–100). Victoria, British Columbia: University of Victoria Press.
- Martin, W. E., Jr., Easton, C., Wilson, S., Takemoto, M., & Sullivan, S. (2004). Salience of emotional intelligence as a core characteristic of being a counselor. *Counselor Education and Supervision, 44*(1), 17–30. <https://doi.org/10.1002/j.1556-6978.2004.tb01857.x>
- Mayer, J. D., Caruso, D. R., & Salovey, P. (1999). Emotional intelligence meets traditional standards for an intelligence. *Intelligence, 27*(4), 267–298. [https://doi.org/10.1016/S0160-2896\(99\)00016-1](https://doi.org/10.1016/S0160-2896(99)00016-1)
- Mayer, J. D., Salovey, P. (1997). What is emotional intelligence? In D. Sluyter & P. Salovey (Eds.), *Emotional Development and Emotional Intelligence: Implications for Educators*. New York, NY: Basic Books (pp. 3–31).
- Melchert, T. P., Hays, V. L., Wiljanen, L. M., & Kolocek, A. K. (1996). Testing models of counselor development with a measure of counseling self-efficacy. *Journal of Counseling & Development, 74*(6), 640–644. <https://doi.org/10.1002/j.1556-6676.1996.tb02304.x>
- Parkinson, K., & Rae, J. P. (1996). The understanding and use of counselling by speech and language therapists at different levels of experience. *International Journal of Language & Communication Disorders, 31*(2), 140–152. <https://doi.org/10.3109/13682829609042217>
- Phillips, D. T., & Mendel, L. L. (2008). Counseling training in communication disorders: A survey of clinical fellows. *Contemporary Issues in Communication Science and Disorders, 35*(Spring), 44–53.
- Riley, J. (2002). Counseling: An approach for speech-language pathologists. *Contemporary Issues in Communication Science and Disorders, 29*(Spring), 6–16.
- Rollin, W. J. (2000). *Counseling individuals with communication disorders: Psychodynamic and family aspects*. Butterworth-Heinemann.
- Shwetha, N., Megha, M., & Sudhin, K. (2022). Determining Counseling Self-efficacy of Indian Students of Speech Language Pathology. *Clinical Practice and Epidemiology in Mental Health: CP & EMH, 18*, e174501792209290. <https://doi.org/10.2174/17450179-v18-e2209290>

- Taylor, B. (2005). Emotional intelligence: A primer for practitioners in human communication disorders. *Seminars in Speech and Language*, 26(2), 138–148. <https://doi.org/10.1055/s-2005-871210>
- Thomas, J. B., Ravi, R., & Gunjawate, D. R. (2023). Counseling in Speech-Language Pathology: Perspectives and experiences of Speech-Language Pathologists in India. *Clinical Epidemiology and Global Health*, 19, 101207. <https://doi.org/10.1016/j.cegh.2022.101207>
- Tsouvelas G. & Koulierakis G. (2021). Workplace affect and emotional regulation in interdisciplinary teams of the Differential Diagnosis Centers and Support for Special Educational Needs (KEDDY). The mediator role of Emotional Intelligence. *Rostrum of Asclepius® -To Vima tou Asklipiou*, 20(2), 122–140. <https://doi.org/10.5281/zenodo.4642679>
- Tsouvelas, G., Nikolaou, I., & Koulierakis, G. (2022). Emotional processes, leadership, gender and workplace affect in interdisciplinary teams. *Psychology: The Journal of the Hellenic Psychological Society*, 27(1), 161–174. <https://doi.org/10.12681/psychps.27093>
- Victorino, K. R., & Hinkle, M. S. (2019). The development of a self-efficacy measurement tool for counseling in speech-language pathology. *American Journal of Speech-Language Pathology*, 28(1), 108–120. https://doi.org/10.1044/2018_AJSLP-18-0012
- Whitman, D. S., Van Rooy, D. L., Viswesvaran, C., & Kraus, E. (2009). Testing the second-order factor structure and measurement equivalence of the Wong and Law Emotional Intelligence Scale across gender and ethnicity. *Educational and Psychological Measurement*, 69(6), 1059–1074. <https://doi.org/10.1177/0013164409344498>
- Wong, C. S., & Law, K. S. (2002). Wong and Law Emotional Intelligence Scale. *The Leadership Quarterly*, 13(3), 243–274. <https://doi.org/10.1037/t07398-000>
- Wong, C. S., & Law, K. S. (2003). The effects of leader and follower emotional intelligence on performance and attitude: An exploratory study. In A. Hooper (Ed.), *Leadership Perspectives* (pp. 97-128). Routledge.

Πίνακας 1

Κοινωνικο-δημογραφικά χαρακτηριστικά του δείγματος

	Φοιτητές		Επαγγελματίες	
	<i>f</i>	%	<i>f</i>	%
Φύλο				
Άντρες	1	1,6	6	13
Γυναίκες	60	98,4	40	87
	M.O.	T.A.	M.O.	T.A.
Ηλικία	23,0	5,1	36,4	7,2
Έτος σπουδών	<i>f</i>	%		
1 ^ο έτος	3			
2 ^ο έτος	4	4,9		
4 ^ο έτος	35	6,6		
5 ^ο έτος	14	57,4		
6 ^ο	5	23,0		
Έτη κλινικής εμπειρίας			<i>f</i>	%
1-3 έτη			4	8,7
4-9 έτη			16	34,8
10 έως 15 έτη			12	26,1
16 - 20 έτη			8	17,4
21 έτη και άνω			6	13,0
Αριθμός ωρών εργασίας εβδομαδιαίως			<i>f</i>	%
21 έως 30 ώρες			22	47,8
31 έως 40 ώρες			14	30,4
41 έως 50 ώρες			8	17,4
50 ώρες και άνω			2	4,3
Επαφή με το αντικείμενο της συμβουλευτικής μετά τις σπουδές			<i>f</i>	%
Δεν έχω κάποια λάβει συμμετοχή σε επιμόρφωση - εκπαίδευση στη συμβουλευτική			6	15,8
Έχω παρακολουθήσει θεματικές σε σχετικά συνέδρια			24	63,2
Έχω παρακολουθήσει σεμινάρια/εκπαιδεύσεις αναφορικά με την συμβουλευτική			10	26,3
Παρακολουθώ ή έχω ολοκληρώσει μεταπτυχιακή ειδίκευση στη συμβουλευτική			2	5,3

Πίνακας 2

Μέσοι όροι και τυπικές αποκλίσεις στην κλίμακα στάσεων αναφορικά με τη συμβουλευτική (1= διαφωνώ απόλυτα έως 5 = συμφωνώ απόλυτα)

	M.O.	T.A.
Η ακρόαση του πελάτη ή μέλους της οικογένειάς του αποτελεί μια σημαντική πτυχή στη συμβουλευτική διαδικασία	4,80	0,45
Νομίζω ότι η συμβουλευτική αποτελεί μια σημαντική πτυχή για τη θεραπεία των πελατών	4,70	0,54
Η κατανόηση της ιδιοσυγκρασίας των πελατών/μελών της οικογένειας είναι μια σημαντική πτυχή στη συμβουλευτική	4,69	0,47
Θεωρώ ότι οι δεξιότητες διαπροσωπικής επικοινωνίας είναι σημαντικές κατά τη συμβουλευτική	4,66	0,53
Η ενσυναίσθηση κατά τη συμβουλευτική είναι μια σημαντική πτυχή της επαγγελματικής πρακτικής	4,62	0,61
Πιστεύω ότι ο ρόλος μου ως λογοθεραπευτή περιλαμβάνει την παροχή συμβουλών σε ασθενείς με διαταραχές λόγου και επικοινωνίας	4,59	0,75
Η μη λεκτική επικοινωνία είναι εξίσου σημαντική με τη λεκτική κατά τη συμβουλευτική	4,47	0,79
Χρειάζεται περισσότερη έμφαση στις δεξιότητες συμβουλευτικής στο πρόγραμμα προπτυχιακών σπουδών	4,19	0,90
Νιώθω άνετα να παρέχω συμβουλευτικές υπηρεσίες στους πελάτες/μέλη της οικογένειας	3,51	1,02
Θα πρέπει να παραμένω προσηλωμένος/η στα συναισθήματά μου και στις σκέψεις μου όταν ασκώ τη συμβουλευτική	2,95	1,17
Κατά τη συμβουλευτική διατηρώ σταθερές τις προαποφασισμένες κρίσεις μου καθώς συμβουλευώ τον πελάτη μου/την οικογένειά του	2,84	1,16
Σε μια συμβουλευτική διαδικασία υπάρχει χώρος και για μη ρεαλιστικές προσδοκίες	2,54	1,18
Η αποτελεσματική συμβουλευτική δεν παίζει κάποιο ρόλο στην πρόγνωση του πελάτη	1,91	1,06
Πιστεύω ότι οι πελάτες δεν πρέπει να ενθαρρύνονται να κάνουν ερωτήσεις κατά τη διάρκεια της συμβουλευτικής	1,57	0,97
Δεν χρειάζεται να παρέχεται στον πελάτη η ευκαιρία να αναστοχαστεί πάνω στα συναισθήματά του ή στα προβλήματά του	1,50	0,92

Πίνακας 3

Κλίμακα βασικών δεξιοτήτων συμβουλευτικής

	M.O.	T.A.
Να καταλαβαίνω κατά πόσο το άτομο έχει αποδεχτεί τη συνθήκη/πρόβλημα/αναπηρία που αντιμετωπίζει	4,86	0,35
Να εξηγώ τους ιατρικούς όρους σε απλή γλώσσα	4,85	0,36
Να σέβομαι την κοινωνικοπολιτισμική διαφορετικότητα του πελάτη/οικογένειας	4,81	0,39
Το να ζητάτε από τον συμβουλευόμενο/την οικογένεια των πελατών σας να εκφράσουν αμφιβολίες/ερωτήσεις εάν υπάρχουν.	4,80	0,40
Να γνωρίζω τις προσδοκίες του πελάτη/οικογένειας	4,80	0,40
Το να ζητήσετε από τον συμβουλευόμενο/ την οικογένεια του να εκφράσει τι νιώθει για την πάθηση.	4,62	0,75
Το να αναζητήσετε εποπτεία όταν υπάρχει επιμένουσα δυσκολία στη συμβουλευτική διαδικασία	4,59	0,70
Να έχω μια ολιστική προσέγγιση	4,58	0,61
Να κάνω μια σύνοψη όσων ειπώθηκαν κατά την ολοκλήρωση της συνεδρίας	4,57	0,62
Να λαμβάνω ανατροφοδότηση αναφορικά με όσα κατανόησε ο πελάτης κατά το τέλος κάθε συμβουλευτικής συνεδρίας	4,56	0,57
Το να παραπέμψετε τον συμβουλευόμενο/μέλη της οικογένειάς σε άλλους επαγγελματίες.	4,55	0,59
Το να ζητήσετε από τον συμβουλευόμενο/ την οικογένεια του να αξιολογήσει ή να περιγράψει τη συναισθηματική τους κατάσταση.	4,42	0,86
Το να ζητήσετε από τον συμβουλευόμενο/ την οικογένεια του να επαναλάβει/επαναλάβει τα σημεία που αναφέρατε, ώστε να κατανοήσετε καλύτερα	3,96	0,99
Να επαναδιατυπώνω αυτά που αναφέρει ο πελάτης με δικά μου λόγια	3,93	0,90

Πίνακας 4

Διαφορές (*t* κριτήριο ανεξάρτητων δειγμάτων) μεταξύ επαγγελματιών λογοθεραπευτών και φοιτητών λογοθεραπείας ως προς τις στάσεις απέναντι σε βασικές δεξιότητες συμβουλευτικής, την σημαντικότητα της συμβουλευτικής στη λογοθεραπευτική πράξη, την προσλαμβανόμενη αυτοαποτελεσματικότητα και τη ΣΝ και τις διαστάσεις της

	Φοιτητές		Επαγγελματίες		<i>t</i>
	M.O.	T.A.	M.O.	T.A.	
Στάσεις για βασικές δεξιότητες συμβουλευτικής	4,55	0,33	4,59	0,39	-0,51
Σημαντικότητα συμβουλευτικής σε λογοθεραπευτική πράξη	4,41	0,45	4,54	0,42	-1,56
Αυτοαποτελεσματικότητα από άσκηση συμβουλευτικής ΣΝ	2,94	0,85	3,47	0,91	-3,07**
Κατανόηση του αυτο-συναισθήματος	4,92	0,88	5,46	0,76	-3,32***
Κατανόηση των συναισθημάτων των άλλων	5,07	1,10	5,67	0,81	-3,12**
Χρήση συναισθήματος	5,40	0,80	5,60	0,97	-1,17
Ρύθμιση συναισθήματος	4,84	1,23	5,49	0,93	-2,99**
Ρύθμιση συναισθήματος	4,39	1,29	5,10	0,99	-3,07**

Σημείωση: ** $p < 0,01$, *** $p < 0,001$.

Πίνακας 5

Ανάλυση παλινδρόμησης (μέθοδος *stepwise*) για την στατιστική πρόβλεψη της προσλαμβανόμενης αυτοαποτελεσματικότητας στην άσκηση της συμβουλευτικής από το φύλο, την ηλικία, την ομάδα υπαγωγής (φοιτητές, επαγγελματίες), τις στάσεις για τις βασικές δεξιότητες συμβουλευτικής, τις στάσεις για την σημαντικότητα της συμβουλευτικής σε λογοθεραπευτικές παρεμβάσεις, την προσλαμβανόμενη αυτοαποτελεσματικότητα και τις διαστάσεις της ΣΝ.

	<i>B</i>	<i>S.E.</i>	<i>Beta</i>	<i>t</i>
Φύλο	--	--	--	--
Ηλικία	0,03	0,01	0,30	3,42***
Ομάδα (Επαγγελματίες-Φοιτητές)				
Στάσεις για βασικές δεξιότητες συμβουλευτικής	--	--	--	--
Σημαντικότητα συμβουλευτικής σε λογοθεραπευτική πράξη	--	--	--	--
Κατανόηση του αυτο-συναισθήματος	--	--	--	--
Κατανόηση των συναισθημάτων των άλλων	--	--	--	--
Χρήση συναισθήματος	0,30	0,07	0,38	4,40***
Ρύθμιση συναισθήματος	--	--	--	--
$R^2= 0,30$				

Σημείωση: *** $p < 0,001$.

Πίνακας 6

Συντελεστές διαμεσολάβησης της ηλικίας στη σχέση ανάμεσα στη ΣΝ και την αυτοαποτελεσματικότητα στην άσκηση της συμβουλευτικής

Επίδραση	Συντελεστές	SE	95% Διαστήματα εμπιστοσύνης		z	p
			Κατώτερο	Ανώτερο		
Έμμεση	0,10	0,04	0,02	0,18	2,44	0,015
Άμεση	0,39	0,09	0,21	0,57	4,34	<0,001
Σύνολο	0,49	0,09	0,31	0,66	5,43	<0,001

Πίνακας 7

Συντελεστές ανάλυσης διαδρομών για την διαμεσολάβηση της ηλικίας στη σχέση ανάμεσα στην ΣΝ και την αυτοαποτελεσματικότητα στην άσκηση της συμβουλευτικής

					95% Διαστήματα εμπιστοσύνης			
			Συντελεστές	SE	Κατώτερο	Ανώτερο	z	p
ΣΝ	→	Ηλικία	3,28	0,96	1,41	5,16	3,43	< 0,001
Ηλικία	→	Αυτοαποτελεσματικότητα	0,03	0,01	0,01	0,05	3,48	< 0,001
ΣΝ	→	Αυτοαποτελεσματικότητα	0,39	0,09	0,21	0,56	4,34	< 0,001

Σχήμα 1. Μέσοι όροι αναφορικά με την σημαντικότητα της συμβουλευτικής στη λογοθεραπευτική παρέμβαση και την προσλαμβανόμενη αυτοαποτελεσματικότητα από την άσκηση της συμβουλευτικής

